

TWEEDE WERELDOORLOG IN ENKHUIZEN DE THUISHAALDERTJES

Ga jij wel eens uit logeren? En hoe vind je dat? Vind je het gezellig om een paar nachtjes bij je opa en oma, je neefje of nichtje of je beste vriend of vriendin te slapen? Of blijf je liever lekker thuis?

De Hongerwinter

Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog moesten 50.000 kinderen verplicht uit logeren. Of ze er nu zin in hadden of niet. Deze kinderen woonden in de Randstad. Dat is het gebied rond Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en Den Haag.

© Marius Meijboom, collectie NIOD

In die grote steden werd het hoe langer de oorlog duurde steeds moeilijker om nog aan eten te komen. De Duitsers hadden het verboden om voedsel naar de steden te brengen. Er was ook bijna geen brandstof meer, dus niks om op te koken.

In die koude, strenge winter van 1944/1945 hadden mensen de hele dag honger. Ze werden ziek omdat ze al zolang niet genoeg en niet gezond konden eten. In die tijd zijn 16.000 mensen dood gegaan van de honger.

Hongertransporten

Daarom werden kinderen uit die steden naar plaatsen in het land gestuurd waar nog wel eten was. Dat werd geregeld door bijvoorbeeld de kerk, het Rode Kruis, de gemeente of door de mensen zelf. Deze kinderen werden met bussen, treinen, vrachtwagens of boten weggebracht. Als ze aankwamen stonden er mensen klaar om ze mee naar huis te nemen.

© Menno Huizinga, collectie NIOD

De meeste ouders vonden het verschrikkelijk om hun kind mee te geven aan mensen die ze niet kenden. Ze wisten vaak niet waar hun kind precies naar toe ging en wanneer ze elkaar weer zouden zien. En of ze elkaar wel terug zouden zien. Maar ze hadden geen keus: als ze hun kinderen thuis hielden, konden ze doodgaan van de honger.

Voor de meeste kinderen was het vooral in het begin moeilijk en verdrietig. Veel kinderen waren nog nooit de stad uit geweest of langer van huis. Het leven op het platteland was heel anders dan in de stad. Ze moesten ook wennen aan de Friese of Groningse taal. Natuurlijk misten ze hun familie en vrienden. In die tijd waren er nog bijna geen telefoons, dus elkaar even bellen kon niet. Je kon wel schrijven maar het duurde lang voordat de brieven aankwamen.

Er waren kinderen voor wie het moeilijk bleef. Zij hadden heimwee of werden door hun pleegouders niet zo goed behandeld. Bij andere kinderen ging het na een tijdje wennen beter. Hun pleegouders zorgden goed voor ze. Ze kregen weer genoeg te eten en maakten nieuwe vrienden. Soms hebben ze de rest van hun leven contact gehad met hun pleeggezin!

In Westfriesland waren ook van deze pleegkinderen. In het Westfries noemden ze die **thuishaaldertjes**.

De Thuishaaldertjes van Enkhuizen

Op 16 maart 1945 kwam in de haven van Enkhuizen een schip aan met kinderen uit Amsterdam. Dat was helemaal niet de bedoeling. Het schip, de Anjo, was eigenlijk op weg naar Lemmer in Friesland. Maar omdat het zo mistig was op het IJsselmeer konden ze niet naar Friesland doorvaren.

Wat heel bijzonder was, was dat op dit schip bijna 100 hele jonge kinderen zaten. Baby's van nog niet eens een jaar oud. Ze lagen in de kou op stro in het ruim van het schip. De meeste kinderen hadden bijna geen kleren aan. Ze hadden een kaartje om hun nek waar hun naam en adres op stond. Op het schip was geen eten en er waren ook geen luiers. Het stonk verschrikkelijk en de meeste kinderen huilden. Er was al 1 kindje dood gegaan.

Dokter Van der Heiden was huisarts in Enkhuizen. Hij zag meteen hoe slecht het met deze kindjes ging. Er moest iets gebeuren, anders zouden er zeker nog meer kinderen doodgaan! Daarom stuurde hij stadsomroeper Karel de Kat de stad in. Karel riep dat de mensen van Enkhuizen naar de haven moesten gaan met warme dekens om een kindje op te halen. En dat gebeurde. Mensen die het hebben meegemaakt vertellen dat “de kinderen zo weg waren”. Er waren zelfs mensen die daarom zonder kindje naar huis gingen.

Het was de bedoeling dat de kinderen de volgende dag weer zouden doorvaren naar Friesland. Maar dat vonden de pleegouders helemaal geen goed idee. De kinderen bleven dus in Enkhuizen. Toen de oorlog in mei 1945 eindelijk was afgelopen, gingen de meeste kinderen snel weer terug naar Amsterdam. Maar er zijn ook kinderen langer bij het pleeggezin in Enkhuizen gebleven. Soms wel een paar jaar. Een paar kinderen zijn helemaal niet meer teruggegaan naar hun eigen familie. Hun pleegouders hebben ze geadopteerd.

Van sommige **thuishaaldertjes** van de **Anjo** weten we wie ze waren en waar ze zijn gebleven. Hieronder staan een paar van hun verhalen:

Maya bleef wel 3 jaar bij de familie Landman. Toen werd ze van de ene op de andere dag naar een ander pleeggezin in Heerenveen gestuurd. Ze hebben elkaar daarna nog een paar keer gezien. Maya was steeds zo verdrietig als ze weggingen dat ze haar daarna maar niet meer hebben opgezocht.

Haar pleegzusje uit Enkhuizen heeft zich altijd afgevraagd waar Maya gebleven is en heeft haar babyfoto's bewaard. Nu is Maya teruggevonden! Ze kan zich niet herinneren dat ze in Enkhuizen was maar het is haar wel verteld.

Ze wil graag contact met de familie Landman. En ze wil graag haar babyfoto's zien want die heeft ze zelf niet.

Bap vraagt zich nog altijd af wie zijn pleegouders waren. Zijn ouders wilden hem dit niet vertellen omdat de pleegouders in de oorlog "fout" geweest zouden zijn. Daarmee bedoelen we dat ze in de oorlog voor de Duitsers waren. Bap vindt dat zij wel zijn leven hebben gered en wil de familie van zijn pleegouders daar nog graag voor bedanken.

Dolly

Toen **Dolly** met de Anjo in Enkhuizen kwam was ze 3 maanden en woog ze maar 1500 gram. Dat is minder dan de helft van wat een pasgeboren baby meestal weegt! Haar pleegouders hebben haar met lepeltjes melk langzaam weer sterker laten worden. Na de oorlog zeiden Dolly's echte ouders dat ze haar niet meer terug wilden. De familie Loots had al veel kinderen maar Dolly was erg welkom. Omdat haar pleegvader al te oud was, konden ze haar niet meer adopteren, maar Dolly heeft zich altijd hun kind gevoeld.

Voor Dolly is het zo belangrijk om toch de achternaam Loots te krijgen dat ze dat nu op haar 72^e nog via de rechter heeft geregeld.

Dolly met de roze sokjes die ze als baby aanhad toen ze aankwam in Enkhuizen. Op het kaartje staat haar naam en haar adres.

???

Toen Karel de Kat de Enkhuizers vroeg om een kindje op te halen, waren er veel kinderen die hun vader en moeder vroegen of zij zo'n broertje of zusje mochten. Stel je voor dat er nu een schip met kinderen in de haven aankomt. Zou jij dat dan ook aan je ouders vragen? En wat zouden je ouders daarvan vinden?

Theatervoorstelling De Thuishaaldertjes

Over de **Thuishaaldertjes** van de Anjo is een theatervoorstelling gemaakt. Wil je daar meer over weten?

Kijk dan op www.thuishaaldertjes.nl en <https://nl-nl.facebook.com/thuishaaldertjes/>. Daar vind je ook meer achtergrondinformatie.

DE THUISHAALDERTJES

Nationale Dodenherdenking 4 mei

Ieder jaar op 4 mei herdenken we de Nederlandse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en oorlogssituaties en vredesmissies van daarna. Iedere gemeente in Nederland doet dat op zijn eigen manier. Op de Dam in Amsterdam is de Nationale Herdenking die ook op tv wordt uitgezonden. Daar zijn de koning en de koningin altijd bij. Eerst zijn we twee minuten stil. Daarna worden toespraken gehouden en kransen gelegd.

Het Nationaal Comité 4 & 5 mei vond het verhaal van de kinderen van de Anjo zo bijzonder dat ze **Dolly** en haar kleindochter hebben gevraagd om zo'n krans te leggen. Ze doet dat namens alle kinderen die in de oorlog uit noodzaak uit logeren moesten.

Stichting 4 en 5 mei Anti-discriminatie Comité Enkhuizen
(www.4en5meienkhuizen.nl)